

Nr 16.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m.; given Stockholms slott den 12 januari 1946.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m.;

2) lag om ändring i lagen den 13 mars 1942 (nr 87) med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.; samt

3) lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

F ö r s l a g

till

L a g

**om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunal-
myndighets handläggning insända handlingar med posten m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Ansökan, besvärslaga eller annan handling som skall ingivas till stats- eller kommunalmyndighet må insändas med posten i betalt brev.

I denna lag förstås, med den begränsning som följer av 3 §, med statsmyndighet alla till statens förvaltning hörande myndigheter och inrättningar, nämnder, kommissioner och kommittéer samt med kommunalmyndighet alla till kommunal styrelse eller förvaltning hörande stämmor och representationer, myndigheter, styrelser, kollegier, nämnder, råd, kommissioner, revisorer, utskott och kommittéer jämte underlydande verk och inrättningar.

2 §.

Handling som inkommer till stats- eller kommunalmyndighet med posten skall anses ingiven av den som undertecknat handlingen. Handlingen skall anses ingiven den dag då den inkom till mottagaren.

Vad i lag eller författning är stadgat därom, att handling skall hava inkommit till stats- eller kommunalmyndighet före visst klockslag å dagen, skall upphöra att gälla.

3 §.

Denna lag äger ej tillämpning beträffande riksdagen eller allmänna kyrkomötet, deras avdelningar, utskott, nämnder, deputerade, revisorer, ombudsmän och verk eller beträffande klagan över val till riksdagen, ej heller i fråga om domstolar och andra myndigheter, vilka avses i lagen den 22 juni 1944 om rätt att i mål och ärenden som tillhöra domstols handläggning insända handlingar med posten m. m.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Genom lagen upphävas förordningen den 8 april 1925 (nr 83) angående rätt för parter i kommunala mål samt i fattigvårds- och barnavårdsmål att med posten insända besvärsskrifter och övriga handlingar ävensom förordningen samma dag (nr 84) angående rätt för parter i mål och ärenden, som tillhöra statsdepartementets och förvaltande myndigheters handläggning, att med posten insända handlingar.

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 13 mars 1942 (nr 87) med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.

Härigenom förordnas, dels att 9 § fjärde stycket lagen den 13 mars 1942 med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m. skall upphöra att gälla, dels ock att tredje stycket i slutbestämmelserna till lagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande anges:

I fråga — — — förordnandets upphörande. Har för vidtagande av åtgärd, som avses i 9 § andra eller tredje stycket eller 10 § andra stycket, tid börjat löpa, då lagrummet ännu var tillämpligt, skall ock sagda lagrum fortfarande lända till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

F ö r s l a g

till

L a g**angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.**

Härigenom förordnas, att 36 och 42 §§, 46 § 1. och 93 § lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

36 §.

Menar någon att val av ledamot eller suppleant i valnämnd icke skett i laga ordning, eller vill någon klaga däröver att av honom gjord avsägelse av uppdrag, som i 35 § avses, icke godkänts, äge han att hos Konungens befallningshavande anföra besvär sist å femtonde dagen, i förra fallet från den dag valet hölls, och i senare fallet från den dag, då det beslut meddelades, däri rättelse sökes; och må över Konungens befallningshavandes utslag i sådant mål klagan ej föras.

42 §.

Vill någon, vilken rösträtt enligt längden ej tillkommer, för sig påstå sådan rätt, eller anser någon, att annan icke må vara däri upptagen såsom röstberättigad, äger han att sina anmärkningar, skriftligen avfattade och åtföljda av de bevis han vill åberopa, ingiva till valnämndens ordförande eller magistraten sist den 18 juli.

Närmare föreskrifter — — — av Konungen.

46 §.

1. Vill någon klaga över beslut, som i 45 § sägs, göre härom anmälan hos valnämndens ordförande eller magistraten genast eller sist å tredje dagen från den dag, då beslutet avkunnades, och ingive sina besvär till Konungens befallningshavande sist å tionde dagen från sistnämnda dag.

Det åligger — — — dessa besvär.

93 §.

I de — — — allmänna posten.

Vad här ovan i denna paragraf stadgas äger ej tillämpning i fråga om besvär som i 92 § avses.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse av 93 § se SFS 1937: 41.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 december 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler, efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter, fråga angående upphävande av gällande bestämmelser om *tolvslaget såsom fatalietid inom förvaltningen m. m.*

Föredraganden anför följande.

Genom lag den 22 juni 1944 (nr 393) om rätt att i mål och ärenden som tillhöra domstols handläggning insända handlingar med posten m. m. har föreskrivits, dels att inlaga eller annan handling som skall ingivas till domstol, domare, överexekutor eller nedre justitierevisionen eller — i visst fall — till militär befälhavare må inlämnas genom bud eller insändas med posten i betalt brev, dels ock att vad i lag eller författning är stadgat om att handling skall ingivas före visst klockslag å dagen ej skall äga tillämpning i fråga om handling som avses i lagen.

Fråga har därefter uppkommit om en motsvarande lagstiftning beträffande administrativa mål och ärenden. Visserligen gäller redan nu som huvudregel, att handlingar i dylika ärenden må insändas med posten, men i ett stort antal fall är föreskrivet att besvär, ansökan eller annan inlaga skall ha inkommit före klockan tolv å dagen. I en inom justitiedepartementet utarbetad, den 8 januari 1945 dagtecknad promemoria angående ändring i visst hänseende av bestämmelserna rörande besvär- och ansökningstider m. m. inom förvaltningen har denna fråga upptagits till behandling. Sedan yttranden inhämtats över promemorian, anhåller jag nu att få anmäla ärendet.

Gällande bestämmelser.

I kungl. förordningen den 14 december 1866 angående ändring av gällande stadganden om tid för besvärans anförande i mål, som handläggas av förvaltande myndigheter och ämbetsverk, har med avseende å dylika mål, som icke fullföljas till domstol, föreskrivits att, var och i vilken in-

stans klagan än föres, besvären vid talans förlust skola inlämnas, i mål från de fyra nordligaste länen innan klockan 12 å fyrtiofemte dagen och i mål från övriga orter i riket innan klockan 12 å trettionde dagen från delfäendet av det beslut som överklagas; dock att menighet äger tillgodonjuta femton dagar längre besvärstid. Vad angår besvärstid i mål som bedömas efter bevillningsförordningen och kommunallagarna samt mål som fullföljas från konsistorierna hänvisas i förordningen till vad särskilt är eller varder stadgat.

För »mål som bedömas efter bevillningsförordningen» gälla numera bland annat följande i taxeringsförordningen den 28 september 1928 upptagna bestämmelser. Enligt 119 § av sagda förordning skola besvär till prövningsnämnd över taxeringsnämnds beslut ingivas före klockan 12 på dagen den 31 juli under taxeringsåret (av vissa klagande före klockan 12 på dagen den 15 augusti). Besvär över länsprövningsnämnds beslut skola jämlikt 122 § 1 mom. taxeringsförordningen av skattskyldig ingivas före klockan 12 på sextionde dagen efter delfäendet av beslutet (för andra klagande annorlunda bestämda frister men även där med tolvslag). Fullföljdsreglerna beträffande fastighetstaxeringsnämnds och fastighetsprövningsnämnds beslut innefatta jämväl föreskrift om tolvslag (117 och 122 §§). Besvär över kammarrättens utslag i taxeringsmål skola enligt 127 § av förordningen ingivas före klockan 12 å sextionde dagen efter delfäendet av utslaget.

Beträffande besvär i kommunala mål gäller bland annat, att enligt 81 § lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet besvär skola ingivas till länsstyrelsen inom trettio dagar efter den dag då tillkännagivande om verkställd justering av protokollet över beslutet ägde rum. Enligt 76 § lagen samma dag om kommunalstyrelse i stad är motsvarande tid tjugu dagar, även i detta fall utan föreskrift om viss tidpunkt sista dagen av besvärstiden. Besvär över länsstyrelsens utslag i hithörande mål skola jämlikt 83 § lagen om kommunalstyrelse på landet, resp. 78 § lagen om kommunalstyrelse i stad regelmässigt hos Konungen anföras senast klockan 12 å trettionde dagen efter erhållen del av beslutet (femton dagar längre besvärstid för menighet). Besvär över landstings beslut skola jämlikt 58 § lagen den 20 juni 1924 om landsting, ställda till Konungen, ingivas till länsstyrelsen inom sextio dagar från den dag landstinget avslutades (utan att föreskrift om tolvslag meddelats).

Rörande besvär över domkapitels utslag stadgas numera bl. a. jämlikt 44 § lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster, att besvär över domkapitels beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst skola ingivas före klockan 12 å tjugonde dagen från den dag då beslutet blivit genom anslag kungjort.

De besvärsregler, som upptagits i andra särskilda författningar och i ämbetsverks, kristidskommissioners och andra myndigheters instruktioner, ha i ett stort antal fall — ehuru icke undantagslöst — så utformats, att besvärstiden utgår klockan 12 på dagen. Härvidlag har ofta direkt utsagts, att besvären skola ingivas före nämnda klockslog sista dagen av besvärstiden. I andra fall har samma fatalitet stadgats genom föreskrift att besvär må anföras inom tid som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd, alltså genom hänvisning till förordningen den 14 december 1866 (t. ex. i 51 § lag 29 juni 1912 om arbetarskydd — klagan över beslut av yrkesinspektionens chefsmyndighet eller länsstyrelse; 44 § förordning 25 oktober 1940 angående yrkesmässig automobiltrafik m. m.

— klagan över beslut av bl. a. länsstyrelse). Stundom har stadgats, att talan mot beslut må föras hos Konungen i den ordning som för ekonomimål i allmänhet är stadgad (t. ex. 38 § lag 22 juni 1920 om registrering av elektriska anläggningar m. m. — klagan över beslut av kommerskollegium; 19 § lag 12 juni 1942 om fornminnen — klagan över länsstyrelsens beslut). En tendens kan sägas ha förelegat att behålla tolvslaget med avseende å klagan hos Kungl. Maj:t och hos kammarrätten, medan vid talans fullföljande till länsstyrelser, centrala verk och andra myndigheter merendels icke fordrats, att besvären skola inkomma före visst klockslag sista dagen av besvärstiden. Den praxis som härvidlag kan anses föreligga känner emellertid talrika undantag (t. ex. *ej* tolvslag 46 § lag 30 december 1939 om tjänsteplikt — klagan hos Konungen över riksarbetsstyrelsens beslut, 20 § lag 12 juni 1942 om fornminnen — klagan hos Konungen över riksantikvariens beslut; däremot *med* tolvslag § 121 reglemente 22 juni 1939 för karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet — klagan hos direktionen över överläkares m. fl:s beslut, 7 § kungörelsen 14 juni 1940 med tillämpningsföreskrifter till förordningen om nöjesskatt — klagan hos länsstyrelse över beslut av uppbördsmyndighet för nöjesskatt; märk även ovan berörda stadganden i taxeringsförordningen ang. klagan till prövningsnämnd). Sedan den förenämnda lagen den 22 juni 1944 utfärdats, har emellertid eftersträfvats att även på det administrativa området helt undvika föreskrift om iakttagande av tolvslaget.

Föreskrift att inlagor eller andra handlingar skola vara förvaltningsmyndighet tillhanda före visst klockslag på dagen förekomma även i andra sammanhang än beträffande besvär. Tiden klockan 12 på dagen har sålunda emellanåt uppställts såsom fatalietid för ansökningar till vissa offentliga tjänster, t. ex. prästtjänster (2 och 3 §§ kungörelsen 7 december 1934 med vissa föreskrifter angående vad som bör iakttagas vid ledighet å prästerlig tjänst samt ansökning till sådan tjänst), vissa tjänster inom undervisningsväsendet (56 § statuter 28 januari 1916 för universiteten i Uppsala och Lund, § 173 m. fl. stadgan 17 mars 1933 för rikets allmänna läroverk) och vissa läkartjänster (§ 90 m. fl. reglementet 22 juni 1939 för karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, 19 § m. fl. sjukhusstadgan 20 december 1940). I allmänhet synes emellertid tolvslaget icke vara fatalietid för ansökningar, vare sig till offentlig tjänst eller i andra fall. — Tolvslaget utgör vidare fatalietid för anmärkning mot röstlängd (42 § lag 26 november 1920 om val till riksdagen).

Jämlikt kungl. förordningen den 8 april 1925 (nr 83) angående rätt för parter i kommunala mål samt i fattigvårds- och barnavårdsmål att med posten insända besvärsskrifter och övriga handlingar är det part medgivet att i mål enligt kommunallagarna, fattigvårdslagen och barnavårdslagen, i stället för att ingiva handlingarna, under iakttagande för övrigt av vederbörlig tid och ordning, på eget äventyr till myndighet insända besvär och andra handlingar i betalt brev med allmänna posten, och genom kungl. förordningen samma dag (nr 84) angående rätt för parter i mål och ärenden, som tillhöra statsdepartements och förvaltande myndigheters handläggning, att med

posten insända handlingar har förordnats, att det jämväl i övriga mål och ärenden skall vara sökande, klagande och förklarande tillåtet att till statsdepartement och förvaltande myndigheter med posten insända ansökningar, besvär och andra handlingar. Ifrågavarande båda förordningar trädde i stället för tvenne den 12 juni 1885 utfärdade författningar av i huvudsak samma innehåll.

Rätt att med posten till myndighet insända handlingar har i vissa författningar ansetts böra uttryckligen medgivnas för där avsedda mål eller ärenden (t. ex. § 12 andra st. förordningen 6 augusti 1894 angående mantals-skrivning, 133 § taxeringsförordningen 28 september 1928, 57 § kommunala vallagen 6 juni 1930).

Besvär över val till riksdagsman skola enligt stadganden i riksdagsordningen (§§ 11 och 22), till vilka i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen (29 och 92 §§) hänvisas, ingivas till länsstyrelsen och få alltså icke insändas med posten. I 93 § första stycket lagen om val till riksdagen stadgas visserligen, att i de ärenden rörande val till andra kammaren, varom i lagen förmåles, är tillåtet att till myndighet insända handlingar i betalt brev med posten, men i andra stycket av lagrummet uttalas, att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning i fråga om besvär. På grund av denna undantagsbestämmelse har rätten att insända besvär med posten uteslutits också i andra fall än de som angå val av riksdagsman, nämligen i fråga om val av ledamot eller suppleant i valnämnd ävensom vägrad avsägelse av sådant uppdrag (36 §) samt i fråga om valnämnds eller magistrats beslut beträffande anmärkningar mot röstlängd (46 §). Med avseende å klagan över länsstyrelsens beslut angående indelning i valdistrikt har i vallagen (32 § 2.) stadgats, att besvär må anföras i den ordning som är bestämd för överklagande av länsstyrelsens utslag i mål, vilka bedömas efter förordningarna om kommunalstyrelse. Då enligt den förutnämnda förordningen den 8 april 1925 (nr 83) besvär i mål enligt kommunallagarna må insändas med posten, synes alltså för detta särskilda fall något krav att besvären skola ingivas icke hava uppställts.

Enligt 1 § lagen den 13 mars 1942 (nr 87) med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m., vilken lag avlöst en den 1 november 1940 utfärdad lag (nr 923) i samma ämne, äger Konungen vid krig eller krigsfara eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden förordna om tillämpning av vissa i lagen upptagna bestämmelser som innebära avvikelser i olika hänseenden från vad som i allmänhet gäller med avseende å förvaltningsverksamheten. Lagen äger enligt paragrafen ej tillämpning beträffande riksdagen eller allmänna kyrkomötet, deras avdelningar, utskott, nämnder, deputerade, revisorer, ombudsmän och verk eller i fråga om krigsdomstolar eller myndigheter, som avses i lagen med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m., eller beträffande mål eller ärende, varom stadgats i sistnämnda lag eller lagen med särskilda

bestämmelser angående patent vid krig eller krigsfara m. m. Med den begränsning, som framgår av det sagda, förstås enligt lagrummet med *statsmyndighet*: alla till statens förvaltning hörande myndigheter och inrättningar, nämnder, kommissioner och kommittéer, samt med *kommunalmyndighet*: alla till kommunal styrelse eller förvaltning hörande stämmor och representationer, myndigheter, styrelser, kollegier, nämnder, råd, kommissioner, revisorer, utskott och kommittéer jämte underlydande verk och inrättningar. Bland de regler i lagen, om vars tillämpning Konungen äger förordna, märkes det i 9 § fjärde stycket givna stadgandet att vad i lag eller författning är föreskrivet därom, att handling skall ingivas före visst klockslag å dagen, ej skall äga tillämpning. Något förordnande om tillämpning av lagens bestämmelser har icke meddelats.

Den mot nu nämnda lag svarande lagen den 26 april 1940 (nr 272) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. upptog i sin ursprungliga lydelse ett stadgande (10 §) av innehåll, bland annat, att Konungen vid krig eller krigsfara eller eljest under utomordentliga av krig föranledda förhållanden ägde förordna, att inläga eller annan handling, som skulle ingivas till domstol, domare eller nedre justitierevisionen, finge insändas med posten i betalt brev; vad i lag eller författning vore stadgat om att handling skulle ingivas eller åtgärd eljest företagas före visst klockslag å dagen skulle då icke äga tillämpning i fråga om handlingens ingivande eller insändande.

Genom lagen den 22 juni 1944 tillkommo — samtidigt som de sist berörda stadgandena utgingo ur lagen den 26 april 1940 — generella föreskrifter om att handlingar till judiciella myndigheter må insändas med posten och att bestämmelser om fatalietid vid visst klockslag å dagen ej skola äga tillämpning i fråga om sådana handlingar. I lagen den 22 juni 1944 stadgas vidare bl. a., att handling som inlämnas genom bud eller inkommer med posten skall anses ingiven av den som undertecknat handlingen samt att handlingen skall anses ingiven den dag då den inkom till mottagaren.

Promemorian.

I promemorian har anförts, att postverkets anlitande för inlämning av handlingar i viss mån måste försvåra ett noggrant iakttagande av sådana fatalietider som hänförde sig till visst klockslag. På grund av skiftande brev- bäringssturer och olika praxis för avhämtande av post syntes det nämligen ofta bliva vanskligt för en sakägare, som först mot slutet av fastställd tid beslöte fullfölja talan eller göra annan hänvändelse till myndighet, att sörja för att hans inläga komme myndigheten tillhanda före bestämt klockslag sista dagen. Nuvarande ordning, då enligt många författningar besvär eller andra handlingar skulle hava inkommit före viss tid å dagen men i andra fall klockslag icke föreskrivits, vore vidare ägnad att medföra osäkerhet och därigenom vålla rättsförluster. Visserligen hade på senaste tiden eftersträfvats att vid ut-

färdande av nya författningar eller ändring av fullföljdsregler i äldre författningar utesluta tolvslaget, men på detta sätt vunnas enhetlighet först efter lång tid. Om också besvärstidernas betydelse såtillvida minskats som deras iakttagande ej alltid ex officio kontrollerades, ställdes frågan om besvärens rättidighet dock stundom på sin spets.

Rörande vissa praktiska spörsmål, som skulle uppkomma om tolvslaget avskaffades såsom fatalietid, har i promemorian vidare anförts följande.

Ett upphävande av stadgandena om fatalietid vid visst klockslag å dagen föranleder tydligen beträffande hithörande frister endast att samma sakläge uppkommer som i de många fall, där fatalietidens slut för närvarande icke är anknutet till klockslag. Några nya praktiska svårigheter torde den ifrågasatta förändringen därför knappast medföra. Då klockslag ej funnits angivet och mottagaren har expedition, har man ansett fristen utlöpa vid expeditionstidens slut å sista dagen av besvärs- eller ansökningstiden. Huruvida man härvidlag bör räkna med den tid, då myndighetens registratorskontor eller för allmänheten tillgängliga expedition stänges eller den senare tidpunkt då arbetet för dagen å tjänsterummet regelmässigt avslutas, synes ha varit föremål för olika bedömande. Då ansökan inlämnats å ett verks registratorskontor å besvärstidens sista dag efter kontorets stängningstid har, vid det förhållande att handlingen dock av registratorn mottagits, ansökningen av regeringsrätten ansetts inkommen i rätt tid (Regeringsrättens årsbok 1941 s. 16). Myndigheter, vilka själva avhämta sin post, synas böra sörja för att postfacket varje arbetsdag tömmas vid tiden för expeditionstidens slut. Handlingar, som inkomma med den sålunda avhämtade posten, böra anses vara inkomna i rätt tid.

Upphävandet av gällande föreskrifter om tolvslaget har i promemorian ansetts böra ske genom en särskild lag, vilken lämpligen borde innehålla jämväl generella regler om rätt att i förvaltningsmål och förvaltningsärenden insända handlingar med posten. Förslag till en sådan lag fanns fogat vid promemorian.

I den föreslagna nya lagen — benämnd lag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m. — har under 1 § först stadgats, att ansökan, besvärsinlaga eller annan handling som skall ingivas till stats- eller kommunalmyndighet må insändas med posten i betalt brev. Såsom andra stycke i paragrafen har intagits en definition av vad som menas med stats- och kommunalmyndighet, överensstämmande med stadgandena i lagen den 13 mars 1942. Under 2 § har därefter, i anslutning till regler i lagen den 22 juni 1944, upptagits föreskrift om att handling, som inkommer till stats- eller kommunalmyndighet med posten, skall anses ingiven av den som undertecknat handlingen samt att handlingen skall anses ingiven den dag den inkom till mottagaren. I samma paragraf har i ett andra stycke intagits den väsentliga nyheten i lagen, nämligen att i lag eller författning given föreskrift om att handling skall ha inkommit till stats- eller kommunalmyndighet före visst klockslag å dagen ej skall äga tillämpning. Slutligen har under 3 § upptagits vissa undantag från den föreslagna lagens tillämpningsområde. Den nya lagen avses sålunda icke skola gälla beträffande riksdagen eller allmänna kyrkomötet, deras avdelning-

ar, utskott, nämnder, deputerade, revisorer, ombudsmän och verk. I motive-
ringen har uttalats, att det i särskild ordning borde tillses att de i lagen inne-
fattade grundsatzerna bleve tillämpade också beträffande riksdagens verk och
ombudsmän m. fl. myndigheter. Med hänsyn till stadgandena i §§ 11 och 22
riksdagsordningen har vidare i lagen utsagts, att densamma icke berör klagan
över val till riksdagen. Slutligen har från lagens tillämpning gjorts undantag
beträffande domstolar och andra myndigheter, vilka avses i lagen den 22
juni 1944.

I promemorian har uttalats, att då lagen berör även författningar av kyrko-
lags natur (t. ex. 44 § lagen den 7 december 1934 om tillsättning av präster-
liga tjänster — avseende besvär över domkapitels beslut i fråga om tillsätt-
ning av sådan tjänst, se även 34 §; 7 § 1. lagen den 13 november 1936 om
domkapitel — avseende klagan över val till domkapitel) lagen icke syntes
kunna i sin föreslagna lydelse utfärdas utan kyrkomötets medverkan.

De båda förordningarna den 8 april 1925 angående rätt att med posten in-
sända handlingar ävensom stadgandet i 9 § fjärde stycket lagen den 13 mars
1942, vilket avser till visst klockslag knutna fataliteter, ha förutsatts skola
upphöra att gälla från och med den dag då den nya lagen träder i kraft. Upp-
hävandet av stadgandet i lagen den 13 mars 1942 har föranlett en jämkning
av slutbestämmelserna till nämnda lag.

Den i promemorian föreslagna lagstiftningen har ansetts skola medföra
jämkningar i lagen om val till riksdagen, vartill förslag jämväl uppgjorts. I
promemorian erinras att, genom föreskrift i 93 § andra stycket av sistnämnda
lag, den i första stycket stadgade rätten att i ärenden rörande andrakammar-
val insända handlingar med posten uttryckligen uteslutits i fråga om besvär.
Då det icke syntes vara anledning att upprätthålla kravet på besvärs ingivande
i vidare mån än som föranledes av riksdagsordningens stadganden, har det
sålunda uppställda undantaget ansetts böra begränsas att gälla sådana be-
svär som i 92 § avses (besvär över val till andra kammaren); 36, 42 och 46 §§
i lagen, vilka innehålla bestämmelser om iakttagande av tolvslaget i vissa fall,
ha i samband med ändringen i 93 § föreslagits skola jämkas så, att föreskrif-
terna om iakttagande av tolvslaget utgå.

Yttranden.

Över promemorian ha efter remiss yttranden avgivits av försvarets civil-
förvaltning, socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, medi-
cinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, järnvägsstyrelsen, kammarkollegiet, stats-
kontoret, kammarrätten, generaltullstyrelsen, riksräkenskapsverket, skolöver-
styrelsen, domänstyrelsen, kommerskollegium, patent- och registreringsverket,
lantbruksstyrelsen, statens livsmedelskommission, överståthållarämbetet, läns-
styrelserna i Stockholms, Jönköpings, Kalmar, Göteborgs och Bohus, Örebro
och Jämtlands län, domkapitlen i Uppsala, Göteborgs, Växjö, Lunds och
Härnösands stift, kanslern för rikets universitet, svenska stadsförbundet,

svenska landskommunernas förbund och Sveriges advokatsamfund. Vid det av kanslern för rikets universitet avgivna utlåtandet ha fogats yttranden från rektorsämbetet och det mindre konsistoriet vid universitetet i Uppsala, från rektorsämbetet vid universitetet i Lund samt från karolinska institutets kollegienämnd.

De förslag, vari promemorian utmynnar, ha i det öfvervägande antalet yttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Åtskilliga myndigheter och sammanslutningar ha särskilt framhållit betydelsen av att i förevarande hänseenden åstadkomma enhetlighet inom olika områden av statsverksamheten.

Överståthållarämbetet har sålunda anført.

Utom diskussion torde det stå att vid rättslig reglering böra eftersträvas ensartade föreskrifter för likartade ämnen, i det divergenser äro i sig ägnade att försvåra gången av förvaltningen och att leda till rättsosäkerhet för den enskilde. Obestriddigt är, att särskilt förvaltningsstadgandena i vårt land stundom vidlidas av en brist i överensstämmelse inbördes, vilken näppeligen låter förklara sig av olikhet i natur hos de ämnen, som genom de skiftande stadgandena regleras. Då därför genom förevarande förslag tillärnas avhjälpande av en sådan brist genom att handlings översändande med posten i betalt brev tillåtes som generell alternativ för handlingens överbringande i laga ordning, såvitt gäller mål och ärenden under stats- eller kommunalmyndighets handläggning, hälsas det av ämbetet med tillfredsställelse liksom föreslaget borttagande av skyldighet för klagande och sökande att i vissa fall iakttaga tolvslaget å dagen för utgången av given fatalietid, en skyldighet, som ej kan anses grundad i sakens natur och icke heller föreligger i ett flertal ärendegrupper.

Vad särskilt angår tolvslagets avskaffande såsom fatalietid har i ett flertal remissyttranden, vari reformen i och för sig tillstyrkts, uppmärksamheten fästs på den ovisshet i fråga om besvärs- och ansökningstiders slutpunkt som efter reformens genomförande kunde uppstå.

Järnvägsstyrelsen har påpekat, att i många fall särskild mottagnings- eller expeditionstid funnes anslagen, vilken kunde vara kortare än den dagliga tjänstgöringstiden. I allmänhet borde väl expeditionstiden vara bestämmande för fatalietiden, men något hinder syntes icke föreligga för vederbörande tjänsteman att under samma dag efter expeditiontidens slut mottaga handlingar, vilka då kunde anses inkomna i rätt tid. Det vore icke tillfredsställande att det på detta sätt kunde vara beroende på en tjänstemans godtycke, huruvida en handling skulle anses ingiven i rätt tid eller icke. *Sveriges advokatsamfund* har anført liknande synpunkter.

Kanslern för rikets universitet har ansett det böra klart utsägas, vid vilken tid på dagen fristen skulle utlöpa: huruvida detta skulle ske, när myndighetens för allmänheten öppna expedition stängdes, när arbetet å tjänsterummet upphörde för den befattningshavare som å myndighetens vägnar ägde mottaga ansöknings- och besvärshandlingar, när den siste befattningshavaren lämnade ämbetslokalen eller när möjligheten att nedlägga försändelser i myndighetens brevlåda upphörde. Om icke tydliga föreskrifter meddelades, komme författningen sannolikt att tolkas så att den enskilde tjänstemannen tillades diskretionär prövningsrätt i fråga om handlingars mottagande intill midnatt eller rent av intill expeditionens öppnande följande dag.

Försvarets civilförvaltning har förklarat sig utgå från att en handling, för att anses ha inkommit i rätt tid sista dagen, skall hava mottagits å registratortorexpeditionen före tjänstgöringstidens slut samma dag. *Generaltullstyrelsen* har ansett det av tre regeringsrättsutslag framgå, att en handling skall anses inkommen inom rätt tid, om den sista dagen mottagits av tjänsteman, som enligt gällande föreskrifter varit behörig mottaga densamma, detta oavsett tiden för öppethållande av den expedition, där handlingen skall inlämnas. I två av de åberopade fallen hade de sent inkomna handlingarna, vilka mottagits av underordnade befattningshavare (en vaktmästare hos styrelsen resp. en extra tullvakt), icke ansetts inkomna i rätt tid, i det tredje fallet åter, där handlingen efter registratorkontorets stängning mottagits av registratorn, hade den ansetts inkommen dagen för mottagandet. Styrelsen hade icke något att erinra, om det till förebyggande av rättsosäkerhet och oklarhet befundes lämpligt att stadga, att handling skulle hava inkommit före tjänstetidens slut sista dagen. Härvid borde dock — med hänsyn till 193 § tullstadgan — undantag göras för handlingar som skulle ingivas till lokala tullmyndigheter. *Kammarkollegiet* har uttalat, att det icke borde möta hinder att handlingar, som efter registratorkontorets stängningstid ankomme till ett ämbetsverk med expressbrev eller bud eller avlämnades vid personligt besök, finge anses i rätt tid inkomna, även om de ej under ankomstdagen bleve av registratorn införda i diariet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har befarat svårigheter särskilt med avseende å fatalier hos kommunala myndigheter, som ju ofta icke hade bestämd arbetstid. Ett förtydligande av utkastets bestämmelser vore här påkallat.

Generalpoststyrelsen och *Sveriges advokatsamfund* ha särskilt uppehållit sig vid de olägenheter, som kunde orsakas redan av expeditionstidernas växlande slutpunkter dels å registratorkontor och övriga verksexpeditioner, dels under sommar och vinter samt lördagar och andra veckodagar. Samfundet har på grund härav föreslagit, att bestämmelser skulle meddelas om enhetlig expeditionstid. Vore detta icke görligt, syntes det dock nödvändigt att meddela föreskrifter om visst klockslag å dagen, före vilket expeditionstiden ej finge upphöra, t. ex. klockan 14. *Generaltullstyrelsen* har jämväl — dock utan att taga bestämd ståndpunkt till tanken — ifrågasatt utfärdande av allmänna bestämmelser om tjänstetiden vid expeditioner, där handlingar skola mottagas och diariebevis utfärdas.

Generaltullstyrelsen och *kommerskollegium* ha funnit det möta praktiska svårigheter för myndigheterna att — såsom i promemorian avsetts — låta tömma postfacken varje arbetsdag vid expeditionstidens slut. I flera andra yttranden har emellertid detta betecknats såsom en naturlig och rimlig ordning. Man har därvid förutsatt, att den omständigheten att en handling icke hunne diarieföras under inkomstdagen icke skulle innebära, att den icke ansåges inkommen nämnda dag, utan att den vid diarieföringen påföljande dag skulle kunna åsättas inkomstdagens datumstämpel.

Överståthållarämbetet har ifrågasatt, huruvida icke, till tryggande av rättsäkerheten och undvikande av framtida tvister om tiden för handlingars in-

kommande, i lag borde stadfästas skyldighet icke blott för statliga myndigheter, vilka nu instruktionsenligt vore förpliktade därtill, utan även för alla kommunala och kyrkliga myndigheter, som överhuvud kunde komma att handlägga besvärshandlingarna, att föra diarium över inkommande handlingar i dylika ärenden.

Generalpoststyrelsen har upptagit frågan huruvida en handling kan anses hava inkommit till en myndighet redan då avi om den värdeförsändelse, där handlingen är innesluten, kommit vederbörande till handa. Styrelsen har yttrat:

Besvär- och ansökningshandlingar o. d. torde i allmänhet sändas i värdeförsändelser (rekommenderade eller assurerade). Sådan försändelse utdelas icke av brevbärare. Denne medför i stället en av postanstalten utfärdad avi om att försändelsen finnes att utkvittera på postanstalten. Om en sakägare avsänt en besvärshandling så, att den med hänsyn till brevbäringsturer, myndighetens expeditionstider m. m. skulle ingå till myndigheten på besvärstidens sista dag, kan det sålunda förekomma, att endast en avi om försändelsens ankomst ingår till myndigheten nämnda dag. På grund av mellankommande hinder hinner myndigheten kanske icke utkvittera försändelsen samma dag. Enligt formuleringen av 2 § i det nu föreliggande lagförslaget skulle sakägaren då förlora sin besvärshandling, eftersom *handlingen* icke inkommit till mottagaren före besvärstidens utgång. Då detta synes obilligt, skulle generalpoststyrelsen vilja föreslå, att nämnda lagrum formuleras så, att handling skall anses ingiven den dag, då handlingen eller avi om värdeförsändelse, i vilken handlingen finnes innesluten, inkommit till mottagaren.

Generaltullstyrelsen har hemställt att — till förekommande av oklarhet vid meddelande av besvärshänvisningar — Kungl. Maj:t måtte, på sätt som genom cirkulär den 22 juni 1944 (nr 395) skett i fråga om anförande av besvär hos domstol eller överexekutor, meddela närmare föreskrifter om innehållet i besvärshänvisning till beslut av myndighet som avsåges i den nu föreslagna lagen.

Beträffande ansökningar till ämbeten och tjänster har i några yttranden betänksamhet yppats rörande lämpligheten att borttaga föreskrifterna om tolvslaget.

Domkapitlet i Härnösand har sålunda avstyrkt tolvslagets avskaffande vid ansökan till prästerlig tjänst och till stöd för sin mening anfört följande.

Enligt en här vanlig och säkerligen i flera stift utbredd praxis infinna sig präster ofta personligen eller genom ombud i stiftsstaden för att omedelbart före ansökningstidens utgång konstatera huruvida de hava utsikt att nå förslagsrum till ledig tjänst, vilket i allmänhet är rätt lätt att bedöma. En ordinarie präst har oftast intet att vinna genom att — utan utsikt att nå förslag — i stiftets tidningar få offentliggjord sin önskan att erhålla annan plats än den han har. Tvärtom mister han allid något av sina församlingsbors förtroende. Domkapitlet måste finna detta förfaringsätt rätt naturligt och anser ett försvårande av detsamma mindre välkommet. Om tolvslaget utbytes mot tiden för expeditionstidens slut, blir en hela året om enhetlig tidpunkt utbytt mot en varierande.

Domkapitlet i Göteborg har — utan att framföra något yrkande — också framhållit de olägenheter som tolvslagets borttagande skulle vålla med hänsyn till den nyssnämnda seden vid sökande av prästerliga tjänster.

Rektorsämbetet vid Uppsala universitet och *mindre akademiska konsistoriet i Uppsala* ha uttalat, att då bestämmelser av liknande slag genomförts beträffande såväl domstolar som vissa andra myndigheter, någon erinran icke framställdes mot de nu framlagda förslagen. Man vore dock icke övertygad att ej nuvarande bestämmelser i fråga om besvär- och ansökningstider vore i praktiken mera lämpliga. *Karolinska institutets kollegienämnd* har anmärkt, att för institutets del stadgandena om tolvslaget veterligen ej varit till olägenhet utan bidragit till skapande av ordning och reda och att något behov av ändrade föreskrifter därför icke vore för handen. *Kanslern för rikets universitet* har under åberopande av dessa uttalanden förklarat, att såvitt hans ämbetsområde vore i fråga det ej funnes något behov av ändrade föreskrifter.

Uttalanden rörande omfattningen av de nya bestämmelsernas tillämpningsområde ha gjorts i två yttranden. *Järnvägsstyrelsen* har framhållit, att beträffande upphandlingar fortfarande måste anses lämpligt, att visst klockslag fixerades för anbudstidens utlöpande. Som vid upphandlingsförfarande någon tidpunkt icke funnes bestämd i lag och författning utan bleve fastställd i samband med infordrande av anbud, måste den nya förordningen antagas icke avse att lägga hinder i vägen för att nämnda förfarande alltjämt tillämpades. *Svenska stadsförbundet* har fäst uppmärksamheten på att, eftersom bestämmelser om tolvslag skulle upphävas endast då de återfunnes i »lag eller författning», en kommun alltjämt skulle kunna uppställa en sådan frist, t. ex. i fråga om ett icke författningsreglerat ansökningsförfarande. »Tolvslag» i kommunala besvär föreskrifter, t. ex. i drätselkammarreglementen, vilka icke torde kunna betecknas som sådana författningar varom här vore fråga, skulle vidare alltjämt kvarstå.

Frågan huruvida kyrkomötets hörande vore erforderligt för de ifrågasatta lagändringarnas genomförande har berörts i tvenne yttranden.

Domkapitlet i Uppsala har som sin mening uttalat, att lagen icke borde komma till stånd utan kyrkomötets medverkan.

Kammarkollegiet har anfört:

I frågor rörande stiftande, förändring eller upphävande av kyrkolag erfordras enligt § 87, 2:o regeringsformen samtycke av allmänt kyrkomöte. För ändring eller upphävande av prästerskapets privilegier, förmåner, rättigheter och friheter erfordras vidare enligt § 114 regeringsformen allmänt kyrkomötes bifall. Härjämte kan Kungl. Maj:t infordra kyrkomötets yttrande över lagförslag, utan att förslaget är av kyrkolags natur eller privilegierna beröras. Såsom exempel på lagar, vilka underställts kyrkomötet enligt § 114 regeringsformen, må nämnas 1910 års prästlöneregleringslag och 1938 års klockarboställslag. Har kyrkomötet givit sitt bifall till en lag, som upphäver bestämmelser av privilegienatur, torde kyrkomötets bifall till ändring av dylik lag icke erfordras. Bland författningar, över vilka kyrkomötet

endast synes hava yttrat sig, må nämnas 1927 års kyrkliga försäljningslag och 1932 års ecklesiastiska boställsordning. Dessa skulle i så fall icke vara av kyrkolags natur. För ändring av lagar och författningar, över vilka kyrkomötet endast haft att yttra sig, behöver kyrkomötet icke höras, ehuru detta i allmänhet sker, om ändringen är av någon betydelse.

Kyrkolagsbegreppet i § 87, 2:o regeringsformen torde kunna angivas såsom lagstiftning avseende den svenska kyrkans organisation och verksamhet. Då en formaldefinition på kyrkolag saknas, kan det vara tveksamt, huruvida en författning är av kyrkolags natur eller icke. Om kyrkomötet endast samtyckt till vissa paragrafer i en lag, bli dessa paragrafer av kyrkolagsnatur men icke lagen i övrigt. Så är förhållandet med t. ex. giftermålsbalken. Har ett lagförslag hänskjutits till kyrkomötet enligt § 87, 2:o regeringsformen utan att det angivits, i vilka punkter kyrkomötets samtycke ansetts erforderligt, kan det synas tveksamt, om lagen blir kyrkolag även i fråga om delar, som enbart äro av civilrättslig eller förvaltningsrättslig natur. Nödgas man godtaga, att hela lagen blir kyrkolag, blir följden av ett dylikt formellt kyrkolagsbegrepp, att varje ändring i en författning, som en gång underställts kyrkomötet enligt § 87, 2:o regeringsformen, kommer att kräva kyrkomötets medverkan. Då remisserna till kyrkomötet icke alltid torde ha skett under strängt särskiljande av den ena eller andra grunden för kyrkomötets hörande i lagstiftningsarbetet, skulle konsekvenserna kunna bli rätt egendomliga och besvärliga.

I detta sammanhang synes det vara av intresse, att lagen den 22 juni 1944 om insändande av handlingar med posten till domstolarna icke underställts allmänt kyrkomöte. Förarbetena till nämnda lag antyda icke, att lagen avsetts skola gälla annat än de allmänna domstolarna. Lagtexten har dock formulerats så, att lagen synes gälla även för special- och förvaltningsdomstolarna, vilket väl överensstämmer med lagens allmänna grunder. Det kan alltså anses, att lagen är tillämplig vid process inför domkapitel och vid besvär hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten över val av ombud till allmänt kyrkomöte och val av ledamöter i domkapitel. Om 1944 års lag äger ovan angivna, mera vidsträckta tillämpning, berör den sålunda även bestämmelser i ett antal författningar av kyrkolags natur, vilka bestämmelser under angivna förutsättning ansetts kunna sättas ur tillämpning utan kyrkomötets hörande.

Det nu framlagda lagförslaget synes materiellt närmast vara av förvaltningsrättslig natur. Vederbörande myndigheter få befallning att ej vidare iakttaga bestämmelserna om att handlingar skola »ingivas» och om »tolvslaget». Det skulle därför kunna göras gällande, att förslaget icke innebär något upphävande av författningsbestämmelser av kyrkolags natur eftersom några författningsbestämmelser icke uttryckligen upphävas. En sådan tolkning av uttrycket »skall ej äga tillämpning» synes dock äventyrlig. Bättre vore då om det kunde anses, att de författningsbestämmelser, som lagutkastet avser att sätta ur kraft, icke äro av kyrkolags natur. Med hänsyn till det precedensfall, som 1944 års lag synes utgöra, torde det kunna ifrågasättas, om lagutkastet verkligen skall behöva hänskjutas till allmänt kyrkomöte.

Vad angår bestämmelserna om handlingars insändande med posten har *kammarkollegiet* anmärkt, att stadganden, enligt vilka handlingar endast må »ingivas» till förvaltningsmyndighet, torde vara rätt sällsynta och att därför första stycket av 1 § skulle få en rätt begränsad räckvidd; det kunde icke ersätta 1925 års författningar om handlingars insändande med posten. Kollegiet har vidare ansett, att de i utkastet intagna beskrivande definitionerna på statliga och kommunala myndigheter icke innehölle

några bestämmingar av betydelse, varför det ifrågasattes, om de icke kunde utgå. Då något behov att anse med posten inkommen handling ingiven av viss person icke syntes föreligga inom förvaltningen, vore slutligen det härom givna stadgandet i första stycket av 2 § obehövt.

Försvarets civilförvaltning har ifrågasatt, huruvida ej i förevarande lag — på sätt skett i lagen den 22 juni 1944 — borde särskilt angivas, att inlaga eller annan handling jämväl finge inlämnas genom bud.

Kammarkollegiet har slutligen ifrågasatt, att bestämmelserna i 1944 års lag och i den nu förevarande lagen skulle få inflyta i en gemensam lag antingen genom omarbetning av 1944 års lag eller ock på så sätt att genom en särskild lag förklarades, att bestämmelserna i 1944 års lag med erforderliga undantag skulle äga tillämpning vid övriga statliga och kommunala myndigheter. *Svenska stadsförbundet* har likaledes funnit det böra övervägas, om ej den föreslagna lagen och 1944 års lag kunde samarbetas till en enda författning.

Rektorsämbetet vid Uppsala universitet och *mindre akademiska konsistoriet i Uppsala* ha föreslagit, att i lagens rubrik måtte komma till uttryck att lagen avsäga upphävande av bestämmelserna om tolvslaget.

Förslaget till ändringar i lagen om val till riksdagen har icke särskilt berörts i yttrandena.

I den remitterade promemorian har föreslagits, att förekommande bestämmelser om visst klockslag såsom fatalietid, vilka genom lagen den 22 juni 1944 upphört att gälla med avseende å domstolar och överexekutorer, skulle upphävas också inom förvaltningen. I den lag som för sådant ändamål erfordras skulle jämväl upptagas generella föreskrifter om den rätt att till myndigheter insända handlingar med posten som redan nu på grund av särskilda stadganden eller sedvana i stor utsträckning tillkommer allmänheten. Från lagens tillämpning skulle emellertid göras vissa undantag — bl. a., med hänsyn till vissa stadganden i riksdagsordningen, beträffande klagan över val till riksdagen.

*Departements-
chefen.*

Till motivering för tolvslagets avskaffande jämväl inom förvaltningen ha åberopats såväl praktiska skäl — särskilt svårigheten att iakttaga visst klockslag då handlingar insändas med posten — som behovet av enhetliga bestämmelser för olika grenar av statsverksamheten. Eftersom utvecklingen på sista tiden gått i riktning mot att bestämma fatalietiden utan anknytning till visst klockslag, ligger det uppenbarligen nära till hands att söka ernå likformighet genom att upphäva ännu gällande stadganden om tolvslaget.

Den föreslagna reformen har — utom för en grupp av fall som jag senare skall närmare beröra — vunnit anslutning i remissyttrandena. Från flera håll har emellertid såsom en ogynnsam konsekvens framhållits, att det icke vore klart, vid vilken tid på dagen fristen i fortsättningen komme att ut-

löpa: när myndighetens registratorskontor stängdes, eller vid den allmänna expeditionstidens slut, eller då tjänstemännen faktiskt avslutade dagens arbete på tjänsterummet, eller till äventyrs när möjligheten att nedlägga försändelser i myndighetens brevlåda upphörde. Vidare har anmärkts att, i den mån expeditionstidens slut bleve den avgörande tidpunkten, svårigheter kunde uppstå dels till följd av registratorskontorens tidigare stängningstid, dels också på grund av att flertalet myndigheter hade olika stängningstid sommar och vinter liksom dag före sö- och helgdag samt andra veckodagar.

I anledning av dessa betänkligheter vill jag till en början erinra, att det endast är fråga om allt inom förvaltningen i allmänhet övergå till en ordning som redan i viss omfattning är i tillämpning utan att — trots frånvaron av närmare bestämmelser om fatalietidens slutpunkt — några svårigheter i praktiken torde ha uppstått. Med hänsyn till de skiftande förhållandena vid olika stats- och kommunalmyndigheter torde det icke vara lämpligt att i den föreslagna lagen intaga nya generella föreskrifter om viss tidpunkt sista dagen, då besvärsskrifter och andra handlingar skola vara myndigheten tillhanda. För myndigheter, som hava expedition, torde emellertid i regel den allmänna expeditionstidens slut, alltså den tidpunkt då myndighetens lokaler stängas för allmänheten, böra anses utgöra den tidpunkt, då allmänheten äger påfordra att senast få ingiva sina handlingar. Hos myndigheter, vilka hava särskilt registratorskontor eller liknande avdelning för mottagning av inkommande handlingar, får emellertid expeditionstidens slut för denna avdelning anses avgörande. Skulle en handling — oaktat skyldighet att mottaga den icke längre föreligger — likväl av behörig tjänsteman mottagas dagen i fråga, bör den anses rätteligen inkommen. Att någon på så sätt kan undantagsvis bevara sin rätt eller talan, oaktat myndigheten haft möjlighet att ställa sig avvisande, synes mig vara av underordnad betydelse. Med behörig tjänsteman bör, där registrator finnes, förstås ej blott registratorn utan även överordnad befattningshavare som är villig att mottaga handlingarna. Hinder torde ej föreligga att med avseende å tid efter registratorskontorets stängning träffa särskild anordning, såsom öppethållande av brevlåda eller dylikt, för mottagande av handlingar. Den från några håll påtalade svårigheten för allmänheten att hålla reda på de växlande slutpunkterna för myndigheternas expeditionstid olika tider på året och olika veckodagar synes böra föranleda övervägande, huruvida icke i administrativ ordning bör meddelas föreskrift om att expeditionstiden icke bör sluta före viss tid på dagen. Såsom i promemorian påpekas, torde den nya ordningen böra föranleda att myndigheter, vilka i större utsträckning ha att taga befattning med ärenden av förevarande slag, låta tömma sina postfack varje arbetsdag vid expeditionstidens slut. Det synes mig icke möta betänkligheter, att diariesföringen av den sent avhämtade posten eventuellt uppskjutes till nästa dag. Vad slutligen angår myndigheter som icke hava expedition synes efter den föreslagna ändringens genomförande fatalietiden icke kunna anses utgå förrän vid dagens slut, alltså klockan tolv på natten.

Jag finner ej tillräckliga skäl föreligga att, på sätt överståthållarämbetet ifrågasatt, ålägga alla kommunala och kyrkliga myndigheter att föra diarier över inkommande handlingar. I anledning av generaltullstyrelsens hemställan torde böra övervägas att — såsom skedde i anslutning till lagen den 22 juni 1944 — meddela närmare anvisningar om innehållet i besvärshänvisning till sådana beslut som här äro i fråga.

Generalpoststyrelsen har påkallat stadgande om att i de fall, då handling insänts såsom värdeförsändelse, den skall anses behörigen inkommen redan då avi om värdeförsändelsen kommit myndigheten tillhanda. Någon sådan bestämmelse finnes icke vare sig i nya rättegångsbalken eller i 1944 års lag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra domstols handläggning insända handlingar med posten m. m., och jag har icke funnit lämpligt att i nu förevarande lagförslag meddela någon föreskrift med angivna innebörd.

I ett särskilt fall, nämligen i fråga om ansökningar till ämbeten och tjänster, har — såsom jag tidigare antytt — tvekan yppats om lämpligheten att avskaffa tolvslaget såsom fatalietid. Vad beträffar ansökan till prästerlig tjänst har ändringen avstyrkts av ett domkapitel, och i flera yttranden från akademiska myndigheter har den uppfattningen kommit till uttryck, att för deras ämbetsområden något behov av ändrade föreskrifter knappast förelåge. Ehuru den tvekan som sålunda yppats med hänsyn till omständigheterna är förstälilig, bör det dock erinras om att för stora områden av statlig och kommunal verksamhet ansökningstidernas utgång sedan länge varit bestämd utan anknytning till visst klockslag och att denna ordning fungerat väl. Det torde knappast föreligga tillräckliga skäl att, när tolvslaget nu i övrigt avskaffas såsom slutpunkt för ansökningstider, bibehålla detsamma för några få grupper av statstjänster, såsom prästämbeten och akademiska lärarebefattningar.

Den föreslagna lagen torde ej innebära hinder att i särskilda fall, t. ex. vid upphandling, föreskriva att anbud eller dylikt skall ha inkommit före visst klockslag. Jag har icke ansett mig böra uppställa förbud häremot men vill uttala, att det i regel icke torde vara lämpligt att uppställa något visst klockslag i dylika fall, när man strävar efter att borttaga bestämmelser därom på andra områden. Såsom stadsförbundet framhållit äro icke heller föreskrifter i kommunala reglementen åsyftade i detta sammanhang, men det synes lämpligt att de kommunala myndigheterna icke utan alldeles särskilda skäl i av dem utfärdade reglementen bibehålla föreskrifter om tolvslag såsom fatalietid.

I promemorian har med hänvisning till lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster och lagen den 13 november 1936 om domkapitel, vilka båda upptaga besvärregler med tolvslag, uttalats, att den nya lagen icke torde kunna utfärdas utan kyrkomötets medverkan. Detta uttalande har särskilt understrukits av domkapitlet i Uppsala och föranlett erinran endast från kammarkollegiet. Kollegiet har hl. a. ifrågasatt, huruvida ej lagen den 22 juni 1944 kunde anses utgöra ett precedensfall, enligt vilket en lag som den nu föreslagna ej behövde hänskjutas till allmänt kyrkomöte.

Någon klar praxis angående frågan, i vilken utsträckning ändring i lagar, vilka jämlikt § 87 2:o regeringsformen tillkommit med kyrkomötets samtycke, kan ske utan kyrkomötets bifall, torde icke föreligga. I en del av kyrkomötet godkända kyrkliga lagar av ekonomiskt innehåll ha dock på senare tid vid åtskilliga tillfällen ändringar genomförts utan kyrkomötets hörande eller utan att kyrkomötet beretts tillfälle till annan medverkan än att avgiva yttrande. Vad angår det nu föreliggande lagstiftningsärendet är det uppenbart, att frågan om tiden och sättet för anförande av besvär m. m. i administrativa mål — ehuru den berör även kyrkliga organ — icke har något speciellt kyrkligt intresse. Frågan är av allmänt administrativ karaktär med den obestriddliga tyngdpunkten förlagd utanför den kyrkliga administrationens område. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att vissa nu gällande, i administrativ ordning utfärdade bestämmelser angående besvärns anförande ansetts äga tillämpning jämväl å kyrkliga ärenden. Uppenbarligen skulle det vara mindre tillfredsställande att eventuellt icke kunna genomföra en reform som den förevarande över hela linjen utan nödgas göra förbehåll för vissa lagar som röra det kyrkliga. Vid övervägande av de skäl som kunna anföras för och emot kan jag för min del icke finna något bestämt hinder föreligga att utan kyrkomötets medverkan lösa ett problem av förevarande art på ett sätt som återverkar även inom den kyrkliga administrationen.

Vad härefter angår reglerna om handlingars insändande med posten vill jag gentemot den erinran som av kammarkollegiet framställts mot huvudbestämmelsen i 1 § första stycket av utkastet framhålla, att laggrund för rätten att medelst posten överlämna handlingar torde erfordras blott i de fall där det i lag förutsättes, att handlingen i fråga skall ingivas. Den i utkastet upptagna regeln synes därför vara tillfyllest, trots att dess avfattning är snävare än bestämmelserna i 1925 års författningar.

Definitionerna på stats- och kommunalmyndighet i 1 § andra stycket, vilka av kammarkollegiet ansetts överflödiga, synas äga värde såsom belysande lagstiftningens omfattning och torde därför böra kvarstå. Jämväl stadgandet i 2 § första stycket om att inkommen handling skall anses ingiven av den som undertecknat densamma synes mig böra bibehållas. Däremot torde det knappast vara påkallat att, såsom försvarets civilförvaltning ifrågasatt, i lagen särskilt utsäga, att handling får inlämnas genom bud.

Då lagen den 22 juni 1944, vilken ju för judiciella myndigheter giver ungefärligen samma regler som de nu med avseende å förvaltningen föreslagna upphör att gälla vid nya rättegångsbalkens ikraftträdande, synes det mig icke vara lämpligt att — såsom i två yttranden ifrågasatts — samarbeta de båda lagarna till en författning. Före nya rättegångsbalkens ikraftträdande torde emellertid böra undersökas, huruvida i anledning av att 1944 års lag upphör att gälla möjligen i något hänseende kunna uppstå luckor av beskaffenhet att böra fyllas genom en utvidgning av den nu förevarande lagens tillämpningsområde eller på annat sätt.

Den föreslagna lagen torde böra erhålla den i promemorian angivna rubriken. Lagen torde, såsom jämväl i promemorian förutsatts, böra föranleda en följdändring i 1942 års lag angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om val till riksdagen har i remissyttrandena lämnats utan erinran och torde böra godtagas.

De föreslagna bestämmelserna böra träda i kraft omedelbart efter utfärdandet.

I enlighet med vad sålunda anförts ha inom justitiedepartementet upprättats förslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, till

lag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m.;

lag om ändring i lagen den 13 mars 1942 (nr 87) med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.; samt

lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

De båda förstnämnda av dessa förslag äro av den natur, att lagrådets utlåtande över desamma bör inhämtas.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över de båda förstnämnda förslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Stig Hiljding.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 10 januari 1946.

Närvarande:

regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet den 4 januari 1946 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 7 december 1945, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

lag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m., samt

lag om ändring i lagen den 13 mars 1942 (nr 87) med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet H. K. H. Holmgren.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1946.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 10 januari 1946 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 7 december 1945 remitterade förslagen till

- 1) *lag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m.*; samt
- 2) *lag om ändring i lagen den 13 mars 1942 (nr 87) med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.*

Föredraganden förmäler att förslagen av lagrådet lämnats utan erinran.

Föredraganden hemställer härefter, att nämnda båda förslag jämte det vid statsrådsprotokollet för den 7 december 1945 fogade förslaget till *lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Leffler.